

ZDRAVOTNICKÉ INFORMACE ECDC

Často kladené otázky na téma virus chřipky A(H1N1)

Aktualizováno 3. května 2009

1. Co je chřipkový virus A(H1N1)?

Virus A(H1N1), který je příčinou současné epidemie chřipky, je novým podtypem chřipkového viru napadajícího člověka, obsahuje geny chřipkových virů prasat, ptáků a člověka v takové kombinaci, která nebyla nikdy dříve nikde na světě pozorována. Tento virus se přenáší z člověka na člověka a rozšířil se do mnoha zemí na celém světě. I když ve většině případů byl průběh mírný, výsledné onemocnění bylo vážné u značného počtu případů zejména v Mexiku.

2. Jaký je rozdíl mezi novou chřipkou A(H1N1) a prasečí chřipkou?

Typická prasečí chřipka (swine flu) je akutní virové onemocnění dýchacího traktu u prasat způsobené chřipkovým virem typu A. Stupeň úmrtnosti u prasat je nízký a zotavení nastává obvykle během 7–10 dnů. Nákazy chřipkou pocházející od prasat se rovněž vyskytují u divokých ptáků, drůbeže, koní a člověka, ale přenos mezi druhy se považuje za vzácný případ. Doposud byly u prasat nalezeny tři podtypy chřipkového viru typu A: H1N1, H1N2 a H3N2.

Nákaza prasečí chřipkou u člověka byla příležitostně zjišťována od konce 50. let, a to obvykle u osob přímo vystavených styku s prasaty (například u lidí pracujících na prasečích farmách atd.). V Evropě bylo od roku 1958 hlášeno celkem 17 případů. V roce 1976 byl v USA zjištěn nárůst výskytu nákazy virem prasečí chřipky u člověka mezi rekruty ve vojenském táboře ve Fort Dix, New Jersey. Předpokládaná souvislost s prasaty nikdy nebyla definitivně potvrzena. Namísto toho došlo k rozsáhlému přenosu z člověka na člověka - 200 nakažených osob, 12 případů hospitalizace a 1 úmrtí.

Na rozdíl od typického viru prasečí chřipky obsahuje nový chřipkový virus A(H1N1) geny virů prasečí, ptačí a lidské chřipky. Přenáší se z člověka na člověka a prasata se na současném šíření viru nepodílejí.

3. Jaké jsou příznaky chřipky A(H1N1)?

Příznaky chřipky A(H1N1) u člověka jsou obvykle podobné normálním příznakům lidské sezónní chřipky:

- Horečka/zimnice
- Respirační příznaky / dýchací potíže, jako je kašel nebo rýma

- Bolení v krku
- Možné další příznaky:
  - Bolesti těla (zejména bolest svalů)
  - Bolest hlavy
  - Třes
  - Únava
  - Zvracení nebo průjem (není typické pro chřipku, ale bylo hlášeno u některých z posledních případů nové chřipky)

V některých případech by mohly nastat vážné komplikace dokonce i u normálně zdravých osob, které se nakazily virem.

4. Jak se člověk nakazí chřipkovým virem A(H1N1)?

Chřipkovým virem A(H1N1) se člověk nakazí stejným způsobem, jako u normální sezónní chřipky. Chřipka se šíří z člověka na člověka kapénkami z infikované osoby, která kašle nebo kýchá; šíří se nepřímo, když se kapénky nebo sekrety z nosu a z krku usadí na rukách a dalších plochách, kterých se potom dotýkají ostatní lidé, kteří se dotknou svých vlastních úst nebo nosu.

5. Může se tento chřipkový virus přenášet na člověka požíváním vepřového masa a vepřových výrobků?

Ne. Při správné manipulaci a přípravě vepřového masa a vepřových výrobků se chřipkový virus jídelm nepřenáší. K dnešnímu dni virus nebyl izolován ze zvířat a nejsou známky toho, že by virus byl v současnosti ve výrobním řetězci vepřového masa. Evropskému úřadu pro bezpečnost potravin (European Food Safety Authority - EFSA) ani ECDC není znám žádný vědecký důkaz naznačující, že by chřipkové viry mohly být přenášeny na člověka cestou konzumace masa, jako je vepřové maso a vepřové produkty.

Bez ohledu na současnou epidemii platí dlouhodobé doporučení ohledně bezpečnosti potravin: vyvarovat se konzumaci syrového masa, aby se předešlo možnému riziku onemocnění způsobených potravinami. Vždy se doporučuje dodržovat správné postupy hygieny potravin v kuchyních a po zpracování syrového masa si mýt ruce a všechny plochy a zařízení mýdlem. Důkladné vaření vepřového masa (na vnitřní teplotu 70 °C) viry a bakterie zabíjí.

6. Existuje vakcína proti chřipkovému viru A(H1N1)?

Přestože je k dispozici vakcína proti prasečí chřipce pro prasata, neexistuje vakcína na ochranu člověka proti chřipkovému viru A(H1N1) (viz též otázka č. 7).

7. Je vakcína proti lidské sezónní chřipce účinná proti chřipkovému viru A(H1N1)?

Mezi obvyklými viry lidské chřipky H1N1, které jsou pokryté sezónní vakcínou, a novým chřipkovým virem A(H1N1), jsou určité podobnosti, takže nelze vyloučit určitou úroveň křížové ochrany, ale je pravděpodobné, že ochrana bude jen částečná. Pro potvrzení nebo vyvrácení je potřeba provést určité výzkumy. Tyto výzkumy v současnosti probíhají, ale bude pravděpodobně trvat určitou dobu, než budou k dispozici nějaké výsledky.

8. Lze chřipkový virus A(H1N1) léčit?

Většina virů prasečí chřipky byla citlivá na medikaci antivirových, jako jsou inhibitory neuraminidázy (oseltamivir a zanamivir) a starší antivirových (amantadiny). Současná fakta naznačují, že chřipkový virus A(H1N1) je citlivý na inhibitory neuraminidázy, ale je rezistentní na amantadiny.

9. Jaká je situace v Evropě?

Situace se stále vyvíjí, proto aktuální situaci sledujte na webové stránce ECDC. Další podrobnosti naleznete na adrese: http://www.ecdc.europa.eu/en/Health_topics/novel_influenza_virus/2009_Outbreak/

10. Co se dělá ohledně aktuální situace?

V Evropské unii provádí ECDC sledování epidemiologické situace a vyhodnocování rizik, přičemž Evropská komise pracuje v těsné spolupráci s členskými zeměmi EU na řešení všech otázek souvisejících s hodnocením a řízením rizik v rámci evropského systému včasného varování a reakce pro případ ohrožení veřejného zdraví (Early Warning and Response System - EWRS). Rovněž se schází zdravotně bezpečnostní výbor (Health Security Committee) za účelem projednávání situace a globální zdravotně bezpečnostní iniciativa (Global Health Security Initiative - GHSI) provádí výměnu informací o aktuálním stavu situace a o protipatřeních. Ministři zdravotnictví EU se sešli na mimořádné schůzi k projednání situace dne 30. dubna 2009, kde podpořili potřebu spolupráce a spojení sil Evropské unie.

Střediska pro kontrolu a prevenci nemocí USA (Centers for Disease Control and Prevention - CDC) v Atlantě, ECDC, Evropská komise společně s členskými státy a regionální úřad Světové zdravotnické organizace (WHO) pro Evropu podrobně monitorují a vyhodnocují situaci. Zdravotnické úřady v Mexiku přijímají řadu opatření pro kontrolu a řízení propuknutí nákazy, jako je zavírání škol, doporučení vyvarovat se masovému shromažďování a distribuce obličejových masek a antivirotik. Dále vydaly doporučení ohledně hygienických opatření pro prevenci šíření chřipky. Úřady na ochranu veřejného zdraví USA zavedly nouzové postupy a posílají antivirotika, osobní ochranné pomůcky a respirační ochranné pomůcky do všech států teritorií USA na pomoc při boji proti propuknutí nákazy.

11. Čelíme nové pandemii chřipky?

Světová zdravotnická organizace (World Health Organization) zvýšila stupeň pandemie chřipky z fáze 4 na fázi 5. Toto je signál, že může dojít k rozvinutí pandemie a že země by měly dokončit organizaci a zavedení svých plánovaných opatření.

Fáze 5 je charakterizována šířením viru přenosem z člověka na člověka v alespoň dvou zemích regionu WHO: v tomto případě v Mexiku a v USA.

Následující fáze 6 charakterizovaná propuknutím nákazy na úrovni veřejnosti v alespoň jedné jiné zemi v jiném regionu WHO bude určitě dosaženo, ale není možné určit s jistotou, kdy se to stane.

Pandemie chřipky je charakterizována pokračující celosvětovou epidemií způsobenou novým chřipkovým virem, který infikuje velké procento lidské civilizace, která postrádá imunitu na takový virus. Ve 20. století byly tři chřipkové pandemie: v letech 1918, 1957 a 1968.

V Evropě v posledních letech bylo vyvinuto značné úsilí v oblasti plánování pohotovosti pro případ pandemie a všechny členské státy EU mají národní pohotovostní pandemické plány.

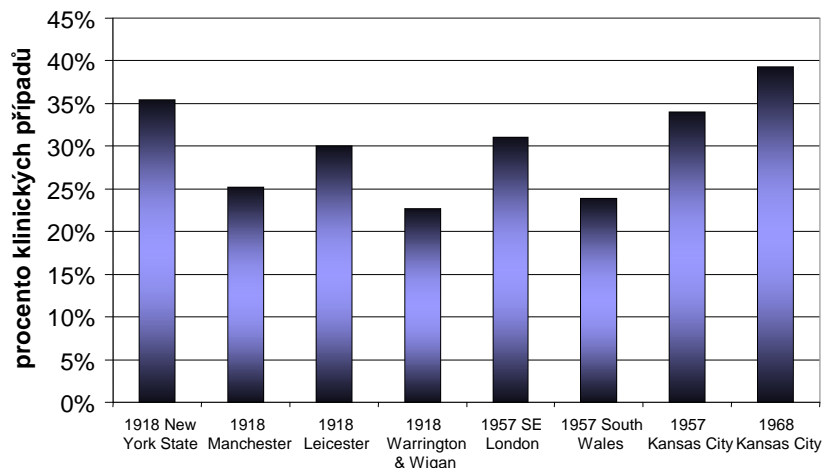
12. Rozvinutí pandemie: Jak se šíří chřipka?

Jednou ze součástí definice pandemického viru je, že je to nový virus chřipky; proto mnoho lidí, pokud ne většina lidí, mají na něj nízkou imunitu – menší než na běžný sezónní virus. Zatím nevíme, jaké procento lidí bude v této situaci.

Protože během pandemie je infikováno mnoho lidí, někteří nebudou mít vůbec žádné příznaky (asymptomatická infekce) a mnoho lidí bude mít mírné příznaky. Nicméně malé procento lidí bude mít vážnější příznaky a bude potřeba hospitalizace a velmi malá část skupiny předčasně zemře, obvykle z důvodu komplikací chřipkové infekce.

Nejllepším způsobem odhadu těchto poměrů je podívat se zpět na zkušenosti předcházejících pandemií: v letech 1918, 1957 a 1968. Tyto tři pandemie se lišily v řadě svých charakteristik, zejména v jejich závažnosti.

Obrázek 1. Příklady procent klinických případů z předcházejících pandemií

Zdroj. Za tuto prezentaci vděčíme Ministerstvu zdravotnictví Velké Británie a Health Protection Agency.

Toto jsou příklady procenta klinických případů, tj. osob, které skutečně měly příznaky. Procenta jsou z celé populace.

Je důležité si všimnout, že hodnota 50 % klinických případů by znamenala daleko vyšší procento nakažených osob (okolo 85 %) z důvodu asymptomatických infekcí (lidé, kteří nemají žádné příznaky). Takže reálným odhadem procenta klinických případů je 25 % až 35 %, což znamená 50 % infikovaných osob z důvodů asymptomatických infekcí.

Další podrobnosti naleznete na adrese:

http://www.ecdc.europa.eu/en/files/pdf/Health_topics/The_way_flu_spreads.pdf

13. Je bezpečné cestovat do Mexika?

V současnosti je Mexiko zemí, která byla nejhůře zasažena epidemií nové chřipky A(H1N1) včetně infikování osob cestujících z jiných zemí. Současným doporučením ECDC proto je, že by lidé měli odložit všechny cesty do této země, které nejsou nezbytně nutné, až do dalšího upozornění.

14. Co bych měl dělat, jestliže chci cestovat do oblastí s hlášenými případy?

V prohlášení z 27. dubna 2009, generální ředitelka WHO doporučila neomezovat mezinárodní dopravu, přestože se považuje za rozumné, aby nemocní lidé mezinárodní cesty odložili. Každý, u koho se rozvinou příznaky po cestě do zahraničí, by měl vyhledat lékařskou péči.

Osobám, které zamýšlejí cestovat do oblastí s nahlášenými případy výskytu chřipkového viru A(H1N1), se doporučuje navštívit webovou stránku WHO a webové stránky svých ministerstev zdravotnictví nebo národních veřejných zdravotnických institucí. Doporučuje se, aby všechny cestující osoby dodržovaly některá všeobecná hygienická opatření, jako:

- Vyhýbat se blízkému kontaktu s nemocnými osobami. V případě onemocnění udržovat vzdálenost od ostatních osob, aby se předešlo jejich nakažení.
- Zůstat doma, nechodit do práce, školy a vyhýbat se pochůzkám při nemoci. Toto pomůže prevenci nakažení ostatních osob Vaší nemocí.
- Vyhýbat se davům nebo masovému shromážděním.
- Při kašláním a/nebo kýchnutím si přikrývat ústa a nos kapesníkem. To může zabránit nakažení okolostojících osob. Vyhadzovat kapesníky po použití do odpadkových košů.
- Mytí rukou pomáhá chránit Vás před choroboplodnými organismy. Myjte si často ruce mýdlem a vodou, zejména potom, kdy kašlete a/nebo kýcháte. Účinné mohou být rovněž přípravky na čištění rukou na bázi alkoholu. Vyvarujte se kontaktu s Vašimi očima, nosem a/nebo ústy, protože choroboplodné organismy se často šíří, když se osoba dotkne něčeho, co je kontaminováno choroboplodnými organismy a potom se

dotkne svých očí, nosu nebo úst.

15. Jaká opatření jsou potřebná pro cestující vracející se z oblastí s hlášenými případy výskytu nemoci

Osoby vracející se z oblastí s hlášenými případy výskytu nemoci by měly pozorovat svůj zdravotní stav a měly by neprodleně kontaktovat lékaře, pokud během sedmi dnů od návratu budou mít:

- Horečku/zimnici

a jeden nebo více z následujících příznaků

- Respirační příznaky / dýchací potíže, jako je kašel nebo rýma
- Bolení v krku
- Možné další příznaky:
- Bolesti těla (zejména bolest svalů)
- Bolest hlavy
- Třes
- Únava
- Zvracení nebo průjem (není typické pro chřipku, ale bylo hlášeno u některých z posledních případů infekce prasečí chřipky)

16. Co bych měl/a dělat pro prevenci nakažení chřipkou?

První a nejdůležitější: Mytí rukou. Pokuste se zůstat v obecně dobrém zdravotním stavu. Dopřejte si dostatek spánku, buďte fyzicky aktivní, zvládejte svůj stres, pijte dostatek tekutin a jezte výživné potraviny. Pokuste se nedotýkat ploch, které mohou být znečištěné virem chřipky. Vyhněte se blízkému kontaktu s nemocnými osobami.

17. Jaké plochy jsou nejpravděpodobnějšími zdroji nákazy?

Choroboplodné organismy se mohou šířit, když se osoba dotkne něčeho, co je znečištěno choroboplodnými organismy, a potom se dotkne svých očí, nosu a/nebo úst. Kapénky z kašlání nebo kýchání infikované osoby se pohybují vzduchem. Choroboplodné organismy se mohou šířit, když se osoba dotkne respiračních kapének od jiné osoby na povrchu, jako je například stůl, a potom se dotkne svých očí, úst a/nebo nosu dřívě, než si umyje ruce.

18. Co mohu dělat abych se ochránil/a před onemocněním?

Momentálně není k dispozici vakcína na ochranu proti novému viru H1N1. Prevenci šíření choroboplodných organismů způsobujících respirační onemocnění, jako je chřipka, mohou pomoci každodenní opatření. Pro ochranu Vašeho zdraví se vždy řiďte následujícími pokyny:

- Při kašlání a/nebo kýchání si přikryjte Vaše ústa a nos kapesníkem. Po použití kapesníky vyhazujte do odpadkových košů.
- Myjte si často ruce mýdlem a vodou, zejména potom, kdy kašlete a/nebo kýcháte. Účinné jsou rovněž přípravky na čištění rukou na bázi alkoholu.
- Nedotýkejte se očí, nosu a úst. Choroboplodné organismy se šíří touto cestou.
- Pokuste se vyhnout styku s nemocnými lidmi.
- Jste-li nemocní, zůstaňte doma po dobu 7 dnů od začátku Vašich příznaků, nebo dokud nejste již 24 hodin bez příznaků. (platí delší z obou období) Toto je na ochranu proti nakažení jiných osob a proti dalšímu šíření viru.

19. Jak se nejlépe zabrání šíření viru kašláním nebo kýcháním?

Jste-li nemocní, co možná nejvíce omezte Váš styk s jinými lidmi. Jste-li nemocní, nechod'te do práce ani do školy po dobu 7 dnů nebo do té doby, dokud Vaše příznaky nezmizí (platí delší z obou období). Při kašlání a/nebo kýchání si přikryjte Vaše ústa a nos kapesníkem. To může zabránit nakažení okolostojících osob. Váš použitý kapesník dejte do odpadkového koše. Pokud nemáte kapesník, přikryjte se při kašlání nebo kýchání jiným způsobem (rukou). Potom si umyjte ruce a udělejte to vždy, když zakašlete nebo kýchnete.

20. Jaký je nejlepší způsob mytí rukou pro prevenci nákazy chřipkou?

Mytí rukou Vás často pomůže ochránit před původcem onemocnění. Ruce si myjte mýdlem a vodou nebo si je čistěte čistícím prostředkem na ruce na bázi alkoholu. Při mytí rukou mýdlem a teplou vodou doporučujeme mýt si ruce po dobu 15 až 20 vteřin. Jestliže není k dispozici mýdlo a voda, lze použít ubrousky na mytí rukou na jedno použití nebo gelové přípravky na bázi alkoholu. Tyto prostředky lze zakoupit ve většině supermarketů a drogerií či lékáren. Při použití gelu si třete a mněte ruce, dokud gel neuschne. Gel pro svoji činnost nepotřebuje vodu; alkohol v něm obsažený usmrtí všechny choroboplodné zárodky na Vašich rukách.

Další informace o chřipce A(H1N1) naleznete na naší webové stránce www.ecdc.europa.eu